ب) قرائت « فَيَوْمَئِذٍ لا يُسْئَلُ عَنْ ذَنْبِهِ مِنكم- إِنْسٌ وَ لا جَانّ» و پاسخ به اشکال

شاگرد:امام علیه‌السلام قرآن می‌خواندند[1] و یک راوی می‌بیند که امام در آیه «فَيَوْمَئِذٍ لا يُسْئَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَ لا جَانّ[2]»، «منکم» هم می‌خوانند؛ به این صورت «لایسئل عن ذنبه منکم انس و لا جان». درحالی‌که در مصحف آن روز نبود. دوباره فردایش من دیدم که امام دوباره «منکم» می‌گوید. امام به او می‌گوید که ابن اروی این «منکم» را انداخته است. چون اگر این «منکم» نباشد تمام خلق بهشتی می‌شوند. در گوهر شب چراغ اتفاقی دیدم که نوشته بود ابن اروی همان عثمان است.

استاد: از چیزهای جالب روایتی است که در قرائات شیعه است؛ «كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ[3]» که مرحوم شیخ مفید می‌گویند این می‌تواند تعدد قرائت باشد، این حجر عسقلانی در فتح الباری -شرح صحیح بخاری- همین قرائت را از امام صادق علیه‌السلام نقل می‌کند. از کتاب البحر الکبیر. خیلی جالب است. از قراء مهم اهلسنت است. یک کتاب دارد که از ناحیه قرائت، همانطور که می‌گفتند المغنی فی القرائات دارم که خیلی گسترده است، این بعد از او نوشته شده. خیلی گسترده است. آن کتاب الآن نیست. اگر این کتاب در دسترس باشد باید ببینیم در آن کتاب «منکم» را می‌آورد یا نه.

شاگرد: روایت این است:

> ما رواه الشيخ أبو جعفر محمد بن بابويه رحمه الله قال حدثنا محمد بن علي ماجيلويه بإسناده عن رجاله عن حنظلة عن ميسرة قال سمعت أبا الحسن الرضا ع يقول و الله لا يرى منكم في النار اثنان لا و الله و لا واحد قال قلت فأين ذلك من كتاب الله قال فأمسك عني سنة قال فإني كنت معه ذات يوم في الطواف إذ قال لي يا ميسرة اليوم أذن لي في جوابك عن مسألة كذا قال فقلت فأين هو من القرآن قال في سورة الرحمن و هو قول الله عز و جل فيومئذ لا يسئل عن ذنبه منكم إنس و لا جان فقلت له ليس فيها منكم قال إن أول من غيرها ابن أروى و ذلك أنها حجة علية و على أصحابه و لو لم يكن فيها منكم لسقط عقاب الله عن خلقه إذ لم يسئل عن ذنبه إنس و لا جان فلمن يعاقب إذا يوم القيامة[4]

استاد: از حیث سندی جای خودش اما از نظر بحثی هم باید تاویل شود. چون استدلالی که حضرت می‌کنند به این خاطر است که راوی بتواند این قرائت را تلقی درستی بکند. قبلاً مفصل عرض کردم وقتی معصومین می‌خواهند حرفی را تعلیم دهند روی همان تمرکز می‌کنند و شواهد آن را می‌گویند تا آن جا بگیرد. و الا استدلالی که حضرت فرمودند از آیه بعدی منقطع است.

شاگرد: از آیه «فَبِأَيِّ آلاءِ رَبِّكُما تُكَذِّبانِ»؟

استاد: نه، این آیه که تکرار می‌شود، آیه بعدی‌اش.

شاگرد: «يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيماهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّواصي وَ الْأَقْدامِ[5]».

استاد: بله، حضرت می‌فرمایند اگر به آن صورت باشد که اصلاً سؤالی نیست. آیه که نمی‌گوید سؤالی نیست. می‌گوید نیازی به سؤال نیست. چرا؟ چون «يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيماهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّواصي وَ الْأَقْدامِ». یعنی حضرت برای این‌که آن قرائت را به میسر القاء کنند او را از بقیه منقطع می‌کنند و تنها همین را توضیح می‌دهند. من این روایت را قبلاً دیده بودم. از حیث سائر روایات مبهم هم نیست. ولی اگر بخواهید به‌عنوان در قرائت رایج از آن استفاده کنید، نمی‌توان به این آیه استدلال کرد چون حضرت می‌فرمایند لازمه‌اش این است که هیچ کسی عقاب نشود. آیه می‌فرماید «فَيَوْمَئِذٍ لا يُسْئَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَ لا جَانٌّ»، ولی لازمه‌اش این نیست که حالا که «لایسئل» پس رها باشند. مقصود من روشن است.

---

[1]تفسير فرات الكوفي، ص: ۴۶۱؛ عن ميسرة بن فلان الشك من الحسن قال سمعت علي بن موسى الرضا ع [و هو] يقول [ال] و الله ال يرى في النار منكم اثنان أبدا ال و الله ال واحد قال قلت له أصلحك الله أين هذا في كتاب الله قال في [سورة] الرحمن و هو قوله [تبارك و] تعالى فيومئذ ال يسئل عن ذنبه [منكم] إنس و ال جان قال قلت ليس فيها منكم قال بلى و الله إنه لمثبت فيها و إن أول من غير ذلك لابن أروى و ذلك لكم خاصة و عليه و على أصحابه حجة و لو لم يقر فيها منكم لسقط عقاب الله عن [على] الخلق.

[2]الرحمان ۳۹

[3]آل عمران ۱۱۰

[4]تأويل الآيات الظاهرة في فضائل العترة الطاهرة، ص: ۶۱۷

[5]الرحمان ۴۱

بازبینی #2
ایجاد شده 4 آوریل 2024 13:07:25 توسط ... .
به روزرسانی شده 16 مه 2024 12:45:06 توسط ... .